

Klimaatverbond
Nederland

Jaarverslag

Het werk van Klimaatverbond Nederland in 2020

Aanpassen aan veranderingen...

In onze wereld van klimaatbeleid was het al een tijd duidelijk: het wordt steeds belangrijker om je adaptief op te stellen. Het jaar 2020 zorgde voor een wereldwijde opschudding met de uitbraak van de coronapandemie. Aanpassen aan een veranderende wereld (adaptatie) heeft in het afgelopen jaar nog een andere acute betekenis gekregen. Voor enkelen een duidelijk teken dat we het écht anders moeten gaan aanpakken met onze economie en samenleving. Anderen wensen niets anders dan terug te keren naar het oude vertrouwde, omdat het nu wel heel onvoorspelbaar aanvoelt. Welk perspectief we ook hebben, dit zijn onzekere tijden waarin we ons zorgen maken over onze leefwereld, onze gezondheid, onze samenleving en de economie. Ook blijkt dat we ons goed kunnen aanpassen, dat we weten te handelen naar en ons aan te passen aan de gevolgen van een crisis en het voorkomen van erger. Als we dat kunnen, dan kunnen we dit ook toepassen op die andere, grotere ramp: klimaatverandering!

Die constatering maakte dat we ons bij Klimaatverbond Nederland in 2020 ook weer met volle overtuiging (online) hebben ingezet voor het wegbereiden voor lokaal klimaatbeleid. We doen dit met het gevoel van urgentie, van nut en noodzaak, en ook in de overtuiging dat we deze coronacrisis te boven gaan komen en dat het een kans is voor groen herstel.

Samen werken aan impactvol klimaatbeleid

Terwijl corona ons in zijn greep heeft, zet de klimaatverandering door. Stilstand is geen optie, want de urgentie is hoog. Met creatieve oplossingen werken we thuis door, samen met onze leden in coalities van onder meer koepels, partnerorganisaties en marktpartijen aan ambitieus lokaal klimaatbeleid. Dat doen we aan de ene kant op mitigatie: het voorkomen van verdere klimaatverandering door reductie van de uitstoot van broeikasgassen. Aan de andere kant werken we aan adaptatie: het aanpassen aan de veranderingen die we nu en in de toekomst ondervinden.

Met het verder werken aan instrumentarium voor (interne) CO₂-beprijzing, een inclusieve energietransitie en hitteplannen, een heuse certificering op de CO₂-Prestatieladder, een record aantal deelnemers aan Warmetruiendag, stevigere agendering van de koeltevraag, de lancering van de European City Facility, benoemen we slechts een deel van ons werk dat we voor én met u voor elkaar kregen in het afgelopen jaar. Een uitgebreid overzicht van ons werk delen we graag verderop met u in dit jaarverslag.

Klimaatverbond Nederland is een vereniging van decentrale overheden, met een stichting die onder de vereniging valt als werkorganisatie (het betreft een fiscale eenheid). De vereniging en stichting hebben beide een eigen jaarrekening, maar omdat het een eenheid betreft is het gezamenlijke resultaat voor het jaar 2020 weergegeven in een overzicht (zie de infographic op de volgende pagina).

In 2020 heeft de vereniging 170 leden, bestaande uit 158 gemeenten, 9 provincies en 3 waterschappen. We hebben gemeente Velsen als nieuw lid mogen verwelkomen en enkele leden zijn gefuseerd. Dit jaar zijn twee nieuwe bestuursleden benoemd: Tjisse Terpstra, gedeputeerde van provincie Drenthe en Greetje Bos, wethouder van gemeente Breda. Met hun toetreding en deskundige inbreng is ons algemeen bestuur weer op sterkte.

Het team van Klimaatverbond is een divers en dynamisch team van 12 medewerkers in (parttime) dienstverband en specialisten in de flexibele schil. In internationaal verband werken we samen met, en zijn we actief lid van de netwerkorganisaties Climate Alliance en Energy Cities.

We zijn heel tevreden met het inhoudelijke en wegbereidende werk dat in 2020 verricht is door Klimaatverbond, en dit zeggen we met grote dank aan het team, onze bestuursleden en onze leden en samenwerkingspartners. Door jullie wordt ons werk mogelijk gemaakt.

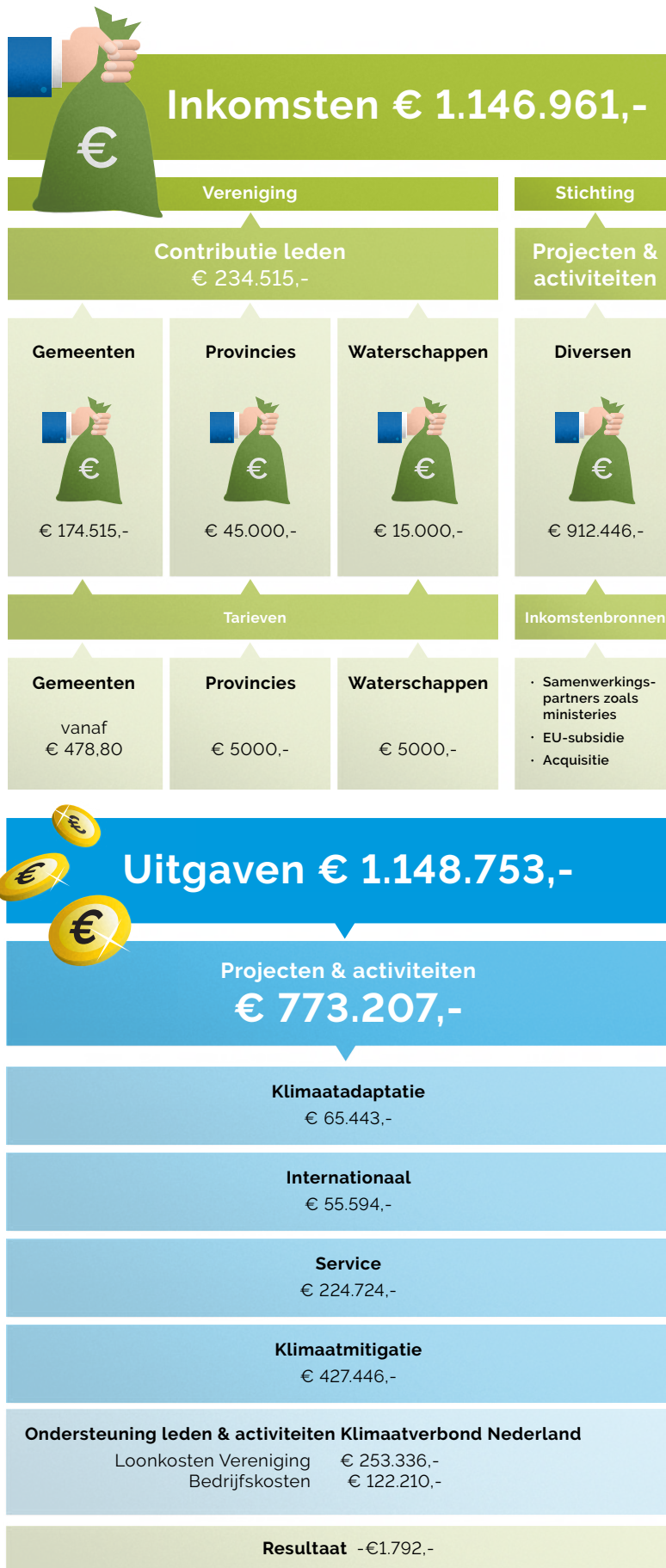
Stephan Brandligt
Voorzitter
Klimaatverbond Nederland

Petra Lettink
Directeur
Klimaatverbond Nederland

Begroting 2020 Klimaatverbond Nederland

Overzicht activiteiten 2020

Energieke samenleving

In 2020 zijn we begonnen met het ontwikkelen van een visie op de energieke samenleving: het samenspel tussen overheid, bedrijfsleven en bewoners. De visie is nog niet gefinaliseerd, maar op basis van een zestiental interviews met experts uit het werkveld en inzichten uit eigen programma's heeft Klimaatverbond Nederland al een aantal elementen vastgesteld. Zo is het uitgangspunt dat iedereen mee moet kunnen doen in de energieke samenleving, dat het samenspel gebeurt op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen en de gemeente een belangrijke rol heeft in de totstandkoming van dit samenspel. Wordt vervolgd in 2021.

Inclusieve energietransitie

In 2020 heeft Klimaatverbond Nederland op twee fronten gewerkt aan het thema 'Inclusieve energietransitie'. In samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut hebben we een [onderzoek](#) uitgevoerd om te verkennen hoe in het lokaal klimaatbeleid voorwaarden geschapen kunnen worden voor inclusieve participatie. Dit als start voor meer actie-onderzoek. Het onderzoek is gepubliceerd in het voorjaar van 2021. Daarnaast hebben we samen met Bureau Wijland, gemeente Arnhem, gemeente Nijmegen en verschillende organisaties gewerkt aan het opzetten van de cursus Kleurrijke Energieambassadeurs in Nijmegen en Arnhem. De uitvoering hiervan is gestart in 2021.

[LEES MEER](#)

Heet jaar

2020 ging de boeken in als het heetste jaar ooit en ook de temperatuur liep bij het team adaptatie flink op. 2020 stond in het teken van de versterking van het informele netwerk hitteadaptatie voor gebied, gebouw en gezondheid. Samenwerkingen werden aangegaan met o.a. Samen Klimaatbestendig, de Provincie Utrecht, 'Alles is Gezondheid', ZonMW en de Groene Huisvesters. Met twee [hoogleraren](#) hebben we onze zorg uitgesproken over de slechte combinatie van hitte- en corona-adviezen en steeds meer (decentrale) overheden wisten ons te vinden voor advies over hitte in lokale hitteplannen. En we hebben een cool koelvest ontwikkeld.

[LEES MEER](#)

CO₂-beprijzing

Door CO₂ bij inkoop- en beleidsbeslissingen een prijs te geven, krijgen duurzame opties meer ruimte en gewicht. 2020 was het jaar van oogsten, met een aantal publicaties, zoals het essay 'Van Parijs naar CO₂-prijs'. Uit de publicaties kwam ook de synthese 'Rekenen met de Toekomst' voort, die we – vanwege onze Europese samenwerkingen – ook vertaalden naar het Engels. Ook leidden de artikelen tot een mooi artikel over dit onderwerp in dagblad [Trouw](#).

Het was ook het jaar dat we met de drie noordelijke provincies het Wegbereidersprogramma startten. Hoe zorg je ervoor dat de hele keten van beleid tot en met uitvoering en onderhoud er, samen met marktpartijen, aan bijdraagt dat beleid voor circulariteit en duurzaamheid ook daadwerkelijk rendoert? Met concrete casuïstiek legden we het fundament hiervoor. In 2020 is ook gewerkt aan verbreding; met netbeheerders en drinkwaterbedrijven organiseerden we webinars, waarmee we de basis legden voor een gezamenlijke werkomgeving voor CO₂-beprijzing.

[LEES MEER](#)

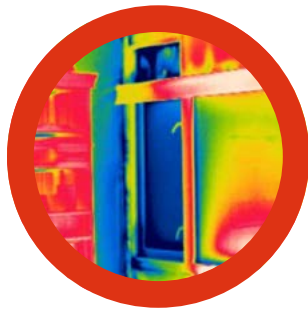
Vervolg overzicht activiteiten 2020

CO₂-Prestatieladder

In 2020 heeft Klimaatverbond haar certificaat behaald op niveau 3 van de CO₂-Prestatieladder. Onze organisatie is daarmee de eerste maatschappelijke organisatie die een certificaat heeft gehaald. We hebben een reductiedoelstelling van 5% neergezet voor het eerste meetjaar ten opzichte van het referentiejaar en die hebben we ruimschoots gehaald, mede door corona, maar ook door gedragsverandering die doorwerkte in het stroomgebruik. Daarnaast heeft Klimaatverbond een dialoog gevoerd met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor hun certificaat op de CO₂-Prestatieladder. In dat kader hebben we ook het duurzaamheidsjaarverslag van het ministerie geanalyseerd.

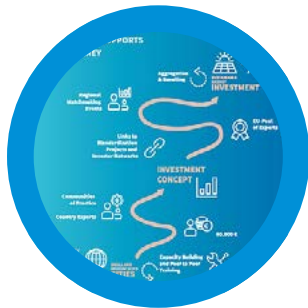
[LEES MEER](#)

Energiebesparing

Minder stoken door betere isolatie én een extra warme trui tijdens de winterse kou, blijft een “hot topic”. Letterlijk hot zijn ook de hete zomers en de daarbij stijgende koeltebehoefte die gepaard gaat met een stijgende energievraag door aanschaf en gebruik van airco's. Energiebesparing is dé sleutel om klimaatverandering te beperken. De groenste energie is immers de energie die je niet hoeft op te wekken. Klimaatverbond Nederland is in 2020 de nauwe samenwerking gaan opzoeken met collega-organisatie die ook op energiebesparing werken. Daar geven wij in 2021 verder vervolg aan in het mogelijk ontwikkelen van een gezamenlijk energiebesparingsprogramma, te starten op Warmetruiendag 2021.

[LEES MEER](#)

EUCF

Gemeenten hebben een enorm potentieel om uitgebreide investeringsprogramma's voor duurzame energie op te zetten (d.w.z. investeringen in energiebesparing en hernieuwbare energie). Om dat potentieel te benutten is de European City Facility (EUCF) mede door inzet van onze internationale netwerkorganisaties Climate Alliance en Energy Cities in het leven geroepen. Dit initiatief stelt € 60.000,- beschikbaar om gemeenten te steunen bij het ontwikkelen van investeringsconcepten. Als partner steunen wij dit initiatief en bieden wij onze leden de gelegenheid en (beperkte) support om hiervoor aanvragen in te dienen. In 2020 hebben wij hierover informatie verstrekt via onze (sociale media)kanalen en hebben we een informatiewebinar georganiseerd.

[LEES MEER](#)

Warmetruiendag

Met een recordaantal van 291.028 deelnemers sloegen op 7 februari de stoppen echt door tijdens Warmetruiendag in 2020; samen hebben we het klimaat op 1 gezet! In onze allerwarmste lievelingstrui ging men thuis, op school en op het werk het gesprek aan over ons energiegebruik en maakten nieuwe afspraken hoe we samen flink meer energie - én het klimaat - kunnen sparen.

En er was volop aandacht: TV, radio en kranten gingen op zoek naar lievelingstruien in heel Nederland. Zo ging [Man bijt Hond](#) op zoek naar lievelingstruiverhalen in Amsterdam-Noord, fotografeerde [Telegraaf](#) lievelingstruien op straat en gaven [Cosmo-girl](#), [Hit-krant](#) en [Nouveau](#) tips.

[LEES MEER](#)

Vervolg overzicht activiteiten 2020

Koeltebehoefte

Klimaatverbond Nederland timmert stevig aan de weg op het thema koeltebehoefte. In 2020 was onze boodschap vooral “de groeiende koeltebehoefte zorgt voor een sterke stijging in de energievraag”. Deze is verder uitgewerkt naar “onze gebouwen zijn ongeschikt om ons koel te houden”. Met die boodschap hebben we regelmatig de pers gehaald. Door ingezonden stukken (o.a. [Binnenlands Bestuur](#)), interviews (o.a. [Duurzaam Gebouwd](#) en het [Algemeen Dagblad](#)) maar ook op landelijke televisie ([1 Vandaag](#) en het NOS 8-uur journaal). Ook hebben wij met verschillende partners de basis gelegd voor de intentieverklaring [Klimaatadaptatie en Koeling gebouwen](#) vanuit OSKA: het Overleg Standaarden KlimaatAdaptatie.

LEES MEER

Energiedienstenorganisaties (maatschappelijke ESCo's)

In 2020 zijn we gestart met een programma op het gebied van energiedienstenorganisaties in de gebouwde omgeving, om de grote stap van het Klimaatakkoord naar de keukentafel en uiteindelijk ook naar CO₂-neutrale wijken te kunnen zetten. Om hier goed invulling aan te kunnen geven, hebben we een consortium gevormd met Balance, LSA bewoners, Buurtwarmte en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, met wie we ook een gezamenlijke route hebben uitgewerkt: de samenlevingsroute. Daarnaast zijn we met een groep van bijna 20 gemeenten aan de slag gegaan om te onderzoeken hoe een energiedienstenorganisatie het beste in de praktijk van wijken en buurten gebracht kan worden.

LEES MEER

Jeugdzaken

Wij vinden het belangrijk dat jongeren meepraten én worden gehoord over het klimaat. Het gaat immers om hún toekomst. Daarom initiëren we verschillende bijeenkomsten en evenementen voor en met jongeren. Een greep uit de initiatieven in 2020:

- Groene Voetstappen (7.000 deelnemers, 35.000 stappen)
- Change the power – (Em)power to change (in internationale samenwerking, afgerond)
- Youth Climate Conference in Heerlen (uitgesteld door corona)
- Landelijke Kinderklimaatop in Velsen (i.v.m. corona verplaatst naar 15 april 2021)
- Stem van jongeren in aardgasvrije wijken (lopend)

LEES MEER

Vervolg overzicht activiteiten 2020

In de media

Algemeen Dagblad

[Hittegolf extra gevaarlijk tijdens coronacrisis: zwakkeren sneller in de problemen](#)
[Waarom onze huizen nog niet geschikt zijn voor warmer klimaat](#)
[Warmtruiendag met zachte winter populairder dan ooit](#)

Parool

[Pandemie, hittegolven én thuiswerken: hoe overleven we de zomer van 2020](#)
[Nederlandse huizenbouw moet zich aanpassen aan steeds hetere zomers](#)

NOS

[Hoe houd je je huis koel? 'Te weinig aandacht voor in klimaatplannen'](#)

Trouw

[Een 'bijtende' CO₂-heffing zit er voorlopig niet in, dus wees creatief met CO₂-beprijzing](#)
[De stille opmars van een prijskaartje aan CO₂](#)

Duurzaam Gebouwd

[Hoe pakken corporaties de klimaatadaptatie en hittestress aan?](#)

Hart van Nederland

[Hittegolf op komst: geen ventilatoren maar koelvesten voor kwetsbare ouderen](#)

5 Uur Show

[Sil van Groene Voetstappen](#)

Eén Vandaag

[Hoe water uit ondergrondse mijnreservoirs in Heerlen wordt ingezet om hittebestendig te bouwen](#)
[Zo blijft je huis tijdens de volgende hittegolf op een milieuvriendelijke manier koel](#)

mei 2021

Uitgave van Klimaatverbond Nederland

Vormgeving: Laura de Ridder

Coverbeeld: Fotocredits @fusion_medical_animation

klimaatverbond.nl

Klimaatverbond
Nederland